

X. Magyar Természetvédelmi Biológiai Konferencia (MTBK)

„Zászlóshajók, karizmák és esernyők: mit tehet az emlőskutatás a természetvédelemért?”

2016. április 1-3., Mórahalom

A konferencia résztvevőinek állásfoglalása a hazai őshonos emlősfajok megőrzését illetően

A hazai emlősökkel foglalkozó kutatói közösség mindeddig túlzottan széttagolt volt, a kutatócsoportok között a legtöbb esetben nem valósult meg a kívánatos mértékű kommunikáció. Ennek következménye volt az is, hogy az ország őshonos emlősfajainak fennmaradása és védelme érdekében szükséges tudományos kutatások és intézkedések sem valósultak meg mindig a szakmailag indokolt mértékben.

A Magyarországon őshonosan előforduló emlősök között több, a világon sehol másutt elő nem forduló faj ismert, melyek az Európai Unió különleges értékei is. A magyar természetvédelem állami, hivatalos nemzetközi és társadalmi támogatással világraszóló eredményeket ért el pl. a kerecsensólyom, a parlagi sas, vagy a rákosi vipera védelmében – itt az idő, hogy ezt a felelős gondoskodást, a jövő nemzedékek érdekében is végzett védelmi tevékenységet ilyen elkötelezettséggel és hatékonysággal terjesszük ki emlősfajainkra is.

A Kárpát-medence nyílt, füves élőhelyei radikális változásokat szenvedtek el az elmúlt évszázadokban, természeti képük nagyobb mértékben alakult át, mint erdeink élővilága. Ezen élőhelyek endemikus kisemlőseinek védelme a legsürgetőbb feladatunk. A magyar csíkos szöcskegér kizárólag egyetlen helyen, a Borsodi Mezőségben fordul elő az egész világon, élőhelyén a legfontosabb természetvédelmi cél e különös és ritka fajnak a megőrzése kell, hogy legyen. Hasonlóan kiemelkedő természeti kincseink a Kárpát-medence bennszülött földikutyafajai. Bár valamennyiüket a kihalás veszélye fenyegeti, mind közül a legnagyobb bajban a kritikusan veszélyeztetett délvidéki földikutya van. A faj ismert három populációjából a két jelentősebb Magyarország területén található, a bajai élőhely országos védelme elengedhetetlen a faj megőrzéséhez. A konferencia résztvevői a terepi program részeként meggyőződtek róla, hogy a kelebiai állomány területét érintő, az államhatáron lévő biztonsági határzár olyan negatív hatásokkal jár, melyek tovább nehezítik a faj helyzetét. Az ország védelme érdekében hozott intézkedések elfogadása mellett sem engedhető meg egy kizárólag a Kárpát-medencében honos faj kipusztulása, ezért a konferencia résztvevőinek határozott véleménye és javaslata az állomány élőhelyének Magyarország területén való bővítése, minőségének fejlesztése.

Az erdei ökoszisztémákkal kapcsolatos kérdések és problémák kapcsán paradigmaváltás szükséges. Az erdők, gazdasági jelentőségük mellett, kiemelkedő talaj- és vízvédelmi, népjóléti, valamint a biológiai sokféleség megőrzése és fenntartása szempontjából is meghatározó szerepet töltenek be, mely értékek együttes, ökoszisztéma-szolgáltatásként forintosítható értéke szinte felbecsülhetetlen. Az erdőket érintő kérdések ökoszisztéma-szintű megközelítése és tájléptékű vizsgálata javasolt. Egy-egy beavatkozás vagy probléma vizsgálata kapcsán rendkívül fontos a célok és célállapotok pontos meghatározása, ennek érdekében pedig alapvetően szükséges az indikátorként szolgáló fajok, állapotok, jelenségek pontos és tudományosan megalapozott monitorozása. Mindezen intézkedések nem csak a védelemre szoruló, hanem a nemzetgazdaságilag is fontos, vadászható fajok állományainak minőségi fenntartásához is elengedhetetlenek.

A denevérek helyzete rejtett életmódjuk, illetve a tanulmányozásukhoz szükséges speciális módszerek és a kutatások hiánya miatt sokáig rejtve maradt, de ma már világosan látjuk, hogy a negatív folyamatok ezt a fajcsoportot sem kerülték el. Az erdőművelésben alkalmazott módszerek átalakulása, a rovarirtó szerek és egyéb kemikáliák (pl. fakonzerválók) elterjedése, illetve a legjelentősebb állományoknak otthont adó barlangok intenzív turisztikai hasznosítása óriási nyomást gyakorolt a denevérállományokra. Úgy látjuk ezért, hogy a károsító hatások részletes feltárását, illetve a szakmai eredményekre épülő védelmi beavatkozásokat azonnal el kell indítani, illetve a korábban megkezdetteket még intenzívebben tovább kell folytatni. Az egyes denevérfajok élőhelyi igényei, így a megőrzésük lehetőségei is jelentősen különböznek. Amíg az erdő- és barlanglakó fajok védelme inkább a szakmai szervezetek és gazdálkodók együttműködését és munkáját kívánja, addig az épületekben megtelepedő denevérek megóvása a társadalom szélesebb rétegeinek felelőssége és lehetősége.